

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі
«Қазақстан-Ресей медициналық университеті» МЕМБМ

Каюпова Ф.Е., Серикбаева Э.А., Егізбаева Ш.С.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА МЕДИЦИНАЛЫҚ
БҰЙЫМДАР ӨНДІРІСІНІҢ ЖАҒДАЙЫН ТАЛДАЙ ОТЫРЫП,
НАРЫҚТА ОТАНДЫҚ ӨНІМ САНЫН АРТТЫРУҒА АРНАЛҒАН
ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМ
(Әдістемелік ұсынымдар)

Алматы – 2025

Рецензент:

К.С. Жакипбеков – PhD, қауымдастырылған профессор, Фармацияның ұйымдастырылуы, басқарылуы және экономикасы және клиникалық фармация кафедрасының меңгерушісі, «С.Ж. Асфендияров атындағы Қазақ Ұлттық медициналық университеті» КеАҚ

Орақбай Л.Ж. - м.ғ.д., қауым. профессоры, «Гигиена және эпидемиология» кафедрасының меңгерушісі м.а., «Қазақстан-Ресей медициналық университеті» МEBBM

Ф.Е. Каюпова, Серикбаева Э.А., Егізбаева Ш.С. Қазақстан Республикасында медициналық бұйымдар өндірісінің жағдайын талдай отырып, ел аумағын сапалы, қолжетімді отандық медициналық бұйымдармен қамтамасыз етуге арналған әдістемелік ұсынымдар. – Алматы, 2025.

Қазақстан Республикасында медициналық бұйымдар өндірісінің жағдайын талдай отырып, ел аумағын сапалы, қолжетімді отандық медициналық бұйымдармен қамтамасыз ету шараларын сипаттайтын әдістемелік ұсынымдар болып табылады. Қазақстан Республикасы медициналық бұйымдар нарығына талдау жүргізетін немесе медициналық бұйымдар өндірісімен айналысатын отандық кәсіпорындар жөнінде толық ақпарат алу үшін практикалық медицина және фармация мамандарына (дәрігерлер, менеджерлер және т. б.), студенттерге, магистранттарға және докторанттарға арналған әдістемелік ұсынымдар.

"Қазақстан-Ресей медициналық университеті" МEBBM Ғылыми кеңесінің отырысында бекітілді және мақұлданды.

2025 жылғы "28" ақпандағы №7 хаттама

©Ф.Е. Каюпова, Э.А. Серикбаева, Ш.С. Егізбаева 2025

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА

Қазақстан Республикасы медициналық бұйымдар нарығына талдау жүргізетін немесе медициналық бұйымдар өндірісімен айналысатын отандық кәсіпорындар жөнінде толық ақпарат алуға, білім және интеграцияланған білімді игеруге үшін практикалық медицина және фармация мамандарына (дәрігерлер, менеджерлер және т. б.), студенттерге, магистранттарға және докторанттарға арналған әдістемелік ұсынымдар.

Әдістемелік ұсынымдарда ғылыми-зерттеу жұмысының нәтижелері, Қазақстан аумағында орналасқан медициналық бұйымдар өндірісімен айналысатын кәсіпорындар жөнінде ақпараттар талдамасы, Қазақстан Республикасы мемлекеттік тізілімде тіркелген медициналық бұйым атауларына талдау, медициналық бұйымдардың әлемдік нарығына салыстырмалы зерттеу, зерттеу жұмысы барысында отандық кәсіпорындардың хал ақуалын талдау мақсатында тұтынушылар мен фармацевтикалық қызметкерлерге жүргізілген сауалнама нәтижелері жазылған.

Ғылыми-зерттеу жұмысы бойынша жүргізілген ақпараттық ізденіс нәтижесінде еліміздегі медициналық бұйымдар өндірісімен айналысатын кәсіпорындар туралы, мысалы, өндіріс орнының өнім түрлері, ерекшеліктері, өндіріс орны аумағы, жұмыскерлер саны, жабдықталуы т.б. жеке дара мәліметтер ала алдық. Сонымен қатар, ҚР-ның мемлекеттік тізілімінде тіркелген отандық әрі шет елдік медицина бұйым өндірушәлерінің саны мен өнім атаулары жөнінде де ақпараттар жинақталды. Сондай-ақ медициналық бұйымдардың әлемдік нарығы, әлем бойынша көш бастаушы елдер туралы, олардың тауар айналымы, импорты мен экспорты жөнінде, сонымен қатар еліміздің әлемдік нарықта қандый көреткіш көрсететіндігі туралы да зерттеулер жүргізілді.

Тұтынушылар мен фармацевтикалық қызметкерлерге жүргізілген сауалнама нәтижелері бойынша отандық компаниялар мен олардың өндіретін өнімдері, сапасы, бағасы, сондай-ақ ел аумағын медициналық бұйымдармен қамтамасыз ету деңгейі, және де елімізде орналасқан медициналық бұйымдар өндіруші кәсіпорындардың жағдайын қалай жақсартуға болатындығы жөніндегі бірқатар іс-шаралар жөнінде де мәліметтер ала алдық.

БЕЛГІЛЕУЛЕР МЕН ҚЫСҚАРТУЛАР

АҚШ	— Америка құрама штаттары
ДСМ	— Денсаулық сақтау министрлігі
ЕАЭО	— Еуразиялық экономикалық одақ
ЖШС	— Жауапкершілігі шектеулі серіктесті
ҚР	— Қазақстан Республикасы
ЛЭК	— Локальді этикалық комиссия
МБ	— Медициналық бұйымдар
МЗ	— Маркетингтік зерттеулер
РФ	— Ресей Федерациясы
ТМД	— Тәуелсіз мемлекеттер достастығы
ТМККК	— Тегін медициналық көмектің кепілді көлемі
ХПА	— Халықаралық патенттелмеген атауы
ІЖӨ	— Ішкі жылпы өнім
ISO	— Стандарттаудың халықаралық ұйымы

МАЗМҰНЫ

БЕЛГІЛЕУЛЕР МЕН ҚЫСҚАРТУЛАР.....	4
КІРІСПЕ.....	6
НЕГІЗГІ БӨЛІМ.....	7
1 Медициналық бұйымдардың жіктелуі.....	7
2 Медициналық мақсаттағы бұйымдарға қойылатын талаптар.....	8
3 Қазақстан Республикасының медициналық бұйымдар нарығы.....	10
4 Қазақстан аумағында медициналық бұйымдар өндірісімен айналысатын өндіріс орындары.....	12
5 Медициналық бұйымдардың әлемдік нарығы.....	13
6 Ресей Федерациясының медициналық бұйымдар нарығы.....	16
7 Тұрғындар мен фармацевтикалық қызметкерлерге жүргізілге сауалнама нәтижесі.....	19
8 Swot талдау нәтижесі.....	25
ҚОРЫТЫНДЫ	27
ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТ КӨЗДЕРІ.....	28

КІРІСПЕ

Медициналық бұйымдар – медициналық мақсаттарда бөлек немесе өзара ұштастырылып қолданылатын, сондай-ақ көрсетілген бұйымдарды мақсаты бойынша қолдануға қажетті керек-жарақтарымен (арнайы бағдарламалық камтамасыз етуді қоса алғанда) бірге қолданылатын, өндіруші аурулардың профилактикасына, диагностикасына, оларды емдеуге, адам организмін медициналық оңалтуға және оның жай-күйіне мониторинг жүргізуге, медициналық зерттеулер жүргізуге, организмнің анатомиялық құрылымын немесе физиологиялық функцияларын қалпына келтіруге, алмастыруға, өзгертуге, жүктіліктің алдын алуға және оны тоқтатуға арнаған және функционалдық мақсаты адам организмiне фармакологиялық, иммунологиялық, генетикалық немесе метаболизмдік әсер ету арқылы іске асырылмайтын, алайда дәрілік заттармен демеу көрсетілуі мүмкін кез келген құралдар, аппараттар, аспаптар, жабдық, материалдар және өзге де бұйымдар [1, 2].

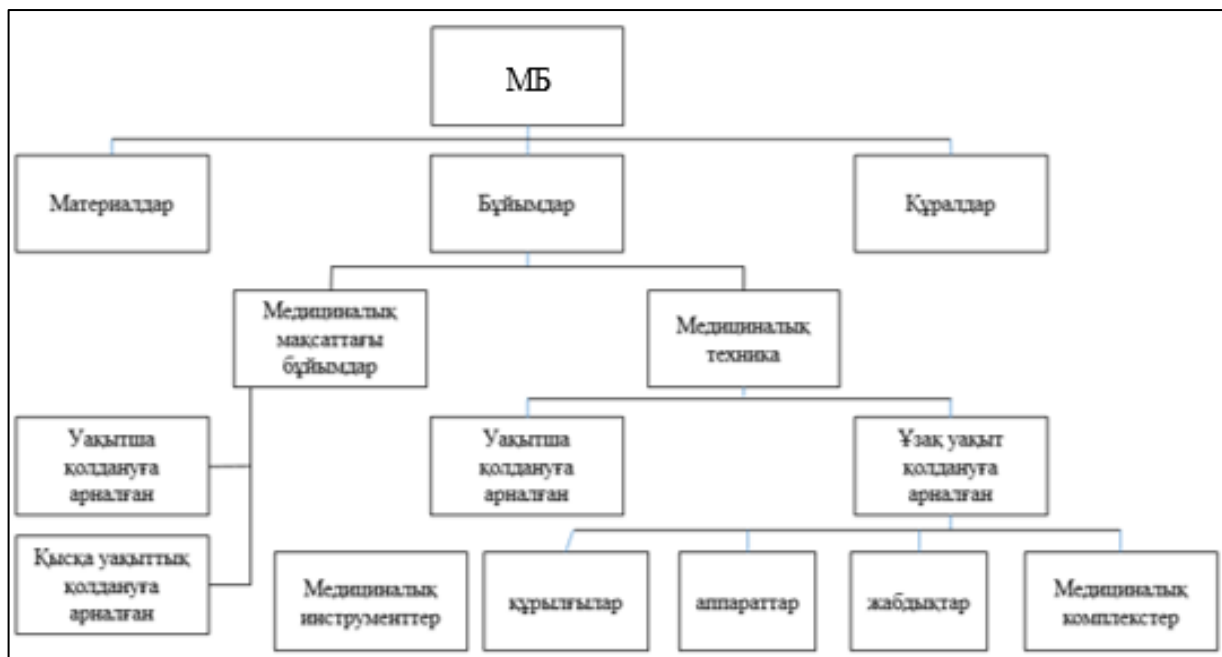
Медицинаның әр түрлі салаларында қолданылатын жалпы қабылданған медициналық құралдар, сондай-ақ жеке қолдануға арналған және нақты белгіленген аурулар түрін емдеу немесе диагностикалау үшін жеткілікті жаңа аспаптар бар.

Медициналық құралдар күрделілігіне және қолдану тәсіліне қарай айтарлықтай ерекшеленеді. Мысалы, медициналық термометрлер мен бір рет қолданылатын қолғаптар, сондай-ақ дәрігерлердің арнайы біліктілігін талап ететін күрделі құрылғылар: медициналық тексерулер жүргізуге, ағзаға имплантаттар мен протездерді енгізуге арналған компьютерлер мен аспаптар сияқты құрылғылар болуы мүмкін. Медициналық құрылғылардың құрылымы биомедициналық инженерия саласының негізгі сегментін құрайды [3].

Арнайы медициналық құралдарсыз дәрілік препараттардың адам ағзасына тиімді әсер етуіне, сондай-ақ кейбір дәрілік химиялық заттарды ағзаның ішіне енгізуге қол жеткізу қиын болар еді. Дәрілік заттар медициналық құрылғылардың көмегімен әртүрлі физикалық, механикалық немесе жылу әсерлерінің көмегімен тірі ағзаға әлдеқайда тиімді әсер етеді [4].

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

1. Медициналық бұйымдардың жіктелуі

Сурет 1 – Медициналық бұйымдардың жіктелуі

Функционалдық белгісі бойынша мынадай топтарға бөлінеді: құралдар, аспаптар, аппараттар, жабдықтар, шығыс материалдары [5].

Материалдар – бұл емдеу-диагностикалық процесте бір рет қолдануға арналған медициналық тауарлар тобы (таңу құралдары, тігу материалдары және т.б.).

Бұйымдар – олар бірнеше рет, ұзақ мерзімді қолдануға арналған, берік материалдардан дайындалған медициналық тауар түрі.

Бір реттік қолдануға арналған бұйымдар тобы: шприцтер, қан құюға арналған жүйелер, катетерлер және т.б. (2-сурет).

Сурет 2 – Бір реттік қолдануға арналған медициналық бұйымдар

Медициналық персоналға науқастарды күтуді жеңілдететін бұйымдар науқастарды күту заттары деп аталады.

Емдеу-диагностикалық процесте қолданылатын бұйымдарды техникалық құралдар немесе медициналық техника деп атайды.

Құралдар – бұл профилактикалық, диагностикалық, емдік, зерттеу жұмыстары мен процедураларды орындауға арналған, қолда ұстауға ыңғайлы әрі жеңіл және адамның қол күшін қолдану арқылы іске қосылатын техникалық құрылғылар (3-сурет) [6].

Сурет 3 – Профилактика мен диагностикалауға арналған құрылғылар

Аспаптар – бұл ағзаның хал жағдайын анықтау үшін диагноз қоюға арналған құрылғылар.

Аппараттар – бұл ағзаға әсер ету мақсатында қандай да бір түрдегі энергияны өндіретін құрылғылар (жылу, жарық сәуле шығару, электр). Аппараттарға белгілі бір уақыт ішінде ағзаның жекелеген функционалдық жүйелерін алмастыратын бұйымдар да жатады. Бұдан басқа, бұл топқа мүшелер мен тіндерге механикалық әсер ету үшін түрлі құралдарды

(реанимация, жансыздандыру және т.б. үшін құрылғылар) іске қосатын құрылғылар жатады (4-сурет).

Жабдық – бұл емдеу-диагностикалық процедураларды жүргізу кезінде науқас пен медициналық персонал үшін қажетті жағдай жасауды қамтамасыз ететін түрлі медициналық техникалық құрылғылар.

Шығыс материалдары – бұл медициналық техниканың жұмысын қамтамасыз етуге және медициналық процедураларды орындауға арналған әр түрлі материалдар.

2. Медициналық мақсаттағы бұйымдарға қойылатын талаптар

Әртүрлі елдерде медициналық бұйымдардың айналымын реттеуді бақылау тәсілдерімен және бұйымдарды өндіруге, калибрлеуге және қолдануға қатысты тұлғалар мен ұйымдардың жауапкершілік шараларымен ерекшеленуі мүмкін.

Қазақстан Республикасындағы денсаулық сақтауды дамытудың мемлекеттік бағдарламасының маңызды мақсаттарының бірі денсаулық сақтаудың бәсекеге қабілетті жүйесін құру болып табылады. Жүйенің ажырамас бөлігі болып табылатын фармацевтика индустриясы мемлекеттік бағдарламаның мақсаттарына қол жеткізу үшін өз қызметін жүзеге асыруы керек. Сондықтан халық үшін дәрі-дәрмектердің сапасы мен қол жетімділігін арттыру денсаулық сақтауды дамытудың мемлекеттік бағдарламаларының маңызды бағыттарының бірі болып саналады. Бүгінгі күні фармацевтикалық нарық өндіріс пен сатылымның қарқынды өсуімен, сондай-ақ дамудың басқа да алғышарттарын анықтаумен сипатталады. Негізгі алғышарттардың бірі - өнім сапасын жақсарту, жедел экономикалық дамудың және өндіріс тиімділігінің негізгі бағыттары [7, 8].

Сапа дегеніміз – белгілі бір пайдалану немесе тұтыну жағдайларында олардың мақсатына сәйкес анықталатын және күтілетін қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін олардың қасиеттеріне байланысты объектілердің деңгейін сипаттайтын қасиеттер жиынтығы. Сапа тауарларды өндіруде туындайды және сапа стандарттарына сәйкес өнімнің қажетті қасиеттерін алу процесін қалыптастырады [9, 10].

Медициналық құрылғылардың сапасын бағалау мемлекеттің денсаулық сақтау саласындағы маңызды міндеттерінің бірі болып табылады. Тіпті жоғары сапалы медициналық құрылғылар экологиялық тиімділіктен айырылып, қауіпті болуы мүмкін. Көптеген медициналық құрылғылар физикалық және химиялық қасиеттеріне байланысты арнайы сақтау шарттарын қажет етеді

Сапа менеджменті жүйесі (СМЖ) – бұл сапа нұсқаулықтарын әзірлеу және алға қойылған мақсаттарға жету үшін ұйымда шығарылатын өнімнің белгілі бір сапа өлшемдеріне қол жеткізуге бағытталған ішкі менеджмент жүйесі.

СМЖ көмегімен қызметкерлер жауапты және құжатталған компанияда тәртіп орната алады. Сапа менеджментіне заманауи тәсілдердің ерекшелігі - бұл талап өнім сапасына тікелей байланысты емес, менеджмент жүйесіне байланысты, бұл өз кезегінде өнім сапасының, өндіріс процесінің және бүкіл ұйымның болжамды және тұрақты деңгейін қамтамасыз етеді. Фармацевтикалық компанияның СМЖ – бұл фармацевтикалық препараттардың сапасына қатысты компанияның қызметін басқаратын және басқаратын басқару жүйесі. Сонымен қатар, тікелей бақылау факторлары - бұл дәрі-дәрмектердің сапасына әсер ететін факторлар мен жағдайлар, сонымен қатар әртүрлі кезеңдер мен сатылардағы дәрілік заттардың сапасын қалыптастыру процестері [11].

Медициналық құрылғылар пациенттің қауіпсіздігін немесе пайдаланушылардың денсаулығын және қажет болған жағдайда басқа тұлғаларды кез келген жағдайда оларды пайдалануға байланысты пациенттің пайдасына, денсаулығы мен қауіпсіздігінің деңгейіне қатысты қамтамасыз етуі керек. Өнімнің техникалық және пайдалану сипаттамалары өндіруші нұсқауларына сәйкес өндіруші көрсеткен өнімнің қызмет ету мерзімі ішінде пациенттер мен медициналық қызметкерлердің немесе басқа адамдардың қауіпсіздігіне теріс әсер етпеуі керек [12].

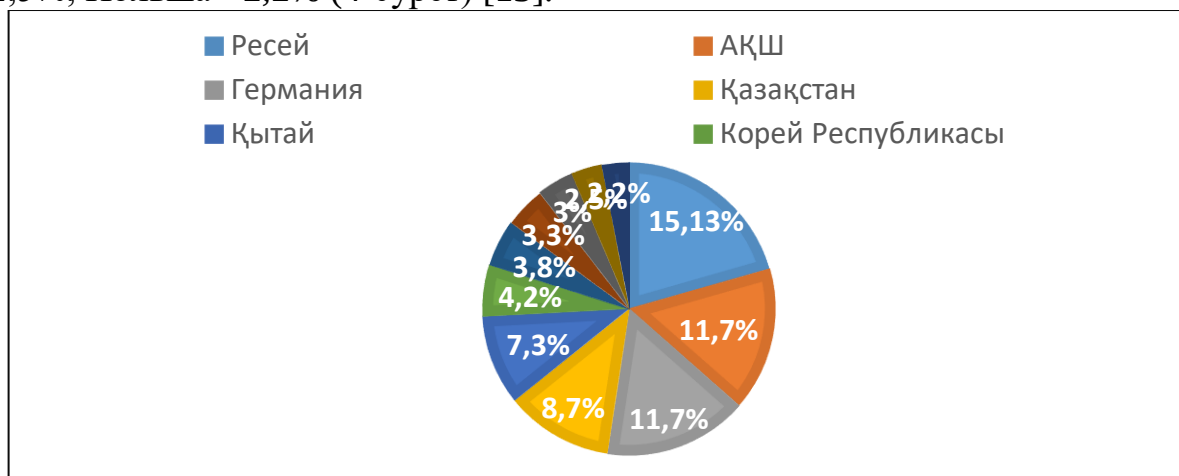
Медициналық мақсаттағы бұйымдардың әр түріне, оларды өндіруге арналған шикізаттар мен материалдарға өндіруші ресми және техникалық құжаттарға сәйкес белгіленген тәртіпте композицияны әзірлейді және бекітеді. Медициналық мақсаттағы бұйымдарға арналған материалдар ережелерде және гигиеналық-гигиеналық бағалауға ұсынылған басқа материалдарда көрсетілген:

- өнімнің мақсаты мен көлемі;
- өнімнің денемен байланысу түрі мен ұзақтығы;
- өнімнің сипаттамасы;
- пайдаланылған материалдардың құрамы;
- маңызды гигиеналық маңызды техникалық параметрлер мен қасиеттер (медициналық бұйымдар үшін);
- шығарылған күні;
- көлік қауіпсіздігі бойынша ұсыныстар.

3. Қазақстан Республикасының медициналық бұйымдар нарығы

Соңғы онжылдықта медициналық бұйымдардың қазақстандық нарығы біртіндеп кеңейе түсті. Мұндай нәтижелерді біз мемлекеттік тізілімде көре аламыз. ҚР МБ мемлекеттік тізілімін талдай отырып, 2019 жылы Қазақстанда 6529 атау тіркелгені анықталды. Зерттеу мәліметтері бойынша, негізгі импорттаушы 793 МБ ұсынатын және 15,13% - ға тең фармацевтикалық нарықтың үлесін алатын Ресей. Екінші орында АҚШ пен Германия орналасқан, ол нарыққа шамамен 750 МБ шығарып, жеке-жеке 11,7% алады. Үшінші орында отандық өндірушілер бар, ол барлық фармацевтикалық

нарықтың 8,7% - ын алады және 424-ті болжайды. Сондай-ақ, келесі елдер мен нарық үлесінің пайыздық арақатынасын атап өтуге болады: Қытай - 7,3%, Корея -4,2%, Жапония - 3,8%, Италия-3,3%. Швейцария - 3%, Үндістан -2,5%, Польша - 2,2% (4-сурет) [13].

Сурет 4 – ҚР Мемлекеттік тізілімде тіркелген МБ атаулары

Медициналық бұйымдар нарығы Қазақстанда екі арна бойынша іске асырылады: тұтынушының есебінен бөлшек сауда және тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемі (ТМККК) шеңберінде мемлекеттік сатып алу. 2017 жылдың бірінші жартысында МБ нарығының бөлшек сегменті 3,6 млрд теңгені және 45 млн орамды құрады. Осы сегменттің өсімі құндық мәнде 12% - ды және заттай мәнде 28% - ды құрады. Ұлттық валютаға қатысты АҚШ доллары құнының әлсіреуі долларлық эквиваленттегі сатылымдарға оң әсер етті, бұл сату көлемінің 24% - ға өсуіне алып келді. МБ нарығында сатуды ынталандыру үшін буып-түю бағасы теңгемен 13% - ға, АҚШ долларымен 4% - ға төмендеді және 80 теңгені құрады. Тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемі шеңберінде МБ сатып алуға бюджетті игеру 2,6 млрд теңгені және 49 млн орамды құрады. Медициналық бұйымдарды сатып алу жылдың бірінші жартысында құндық көріністе 15% - ға, заттай көріністе 28% - ға кемуді тіркеді.

Қазақстандық нарық ерекшеліктерін зерттеу құрал-жабдық ондағы процестердің дамуын куәландырады интеграциялау, мамандандыру және өндірістің шоғырлануы кәсіпорындар, фирмалар арасындағы, компаниялар басым жағдайға ие. Нарықтың өзіндік ерекшелігі-онда шетелдік және импорттық өнім көлемінің өсуі. Қазіргі уақытта медициналық жабдықтарды сату көлемі 65% қатынасында қалыптасты, оның 35%-ы импорт пайдасына. Медициналық құралдар мен жабдықтар нарығында жетекші қазақстандық өндірушілер флюорографтар өндірісі бойынша Ақтөбе қаласында орналасқан «Актюбрентген» және Орал қаласындағы «БатысМедТех» ЖШС болып табылады.

Қазіргі уақытта қазақстандық нарықта медициналық жабдықтар өндіруші бірқатар шетелдік Германия, Польша, Италия, Жапония секілді

елдер өз өнімдерін ұсынуда. Олардың ішінде әлемдік жетекші өндірушілер «Draeger» (Германия), Philips (Нидерланды), Medtronic (Швейцария), General Electric (АҚШ), Micro denta (Италия), Toshiba Medical Systems (Жапония) және т.б.

Медициналық техниканың қазақстандық нарығы бүгінде импорттық өнімнің абсолюттік басымдығымен сипатталады. Бұл медициналық жабдықтың аз саны елдің ішінде өндіріледі, ол әлемдік нарықтағы қазіргі заманғы медициналық техниканың жеңілдетілген нұсқалары.

Барлық халықаралық сапа стандарттарына жауап беретін жоғары технологиялық аппаратураны Қазақстан шетелден импорттайды. Медициналық техниканы импорттық жеткізу көлемінің өсуі байқалады. Өсім жылына 2-6% құрады. Осылайша, негізгі Қазақстан нарығына медициналық техниканы жеткізушілер Германия, Ресей, АҚШ және Жапония өндірушілері болып табылады. 2001 жылдың бірінші жартысында медициналық техниканы жетекші жеткізуші Германия болды, ол 31%-ды құрайды, Қытай 1%-дан 7%-ға дейін болса, Чехия 0,7%-дан 2,1%-ды алып отыр, ал Австриялық және Бельгиялық 0,3%-дан 2%-ға дейін. Жапониядан керісінше жеткізу көлемі өткен жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда айтарлықтай төмендеді 23%-дан 6%-ға дейін. Бұл көбінесе ультрадыбыстық және диагностикалық жабдықтар.

Негізгі жеткізушілер инновациялық технологиялар саласындағы дамыған елдер болып табылады. Қазақстан Республикасындағы медициналық жабдықтар нарығының негізгі үлесі дәл осы елдер алып отыр. Қазақстан нарығындағы негізгі құрал-жабдықтар УДЗ, рентген аппаратурасы, компьютерлік томографтар, магниторезонанстық томографтар, яғни диагностика бойынша жабдықтар болып табылады. Нарықтағы негізгі құрал-жабдықтар 1,0-ден 11,0%-ға дейінгі үлес алады.

4. Қазақстан аумағында медициналық бұйымдар өндірісімен айналысатын өндіріс орындары

Қазақстан Республикасы аумағында медициналық бұйымдар мен медициналық техникалар өндірісімен айналысатын 57 компания тіркелген. Солардың арасынан көп бастап тұрған компанияларға тоқтала кетсек. Бұл өндіріс орындары 90-шы жылдардың аяғы мен 2000 жылдардың басында құрылып, қазіргі таңға дейін өз жұмыстарын қарқынды түрде дамытуда.

Олар:

- «Dolce Pharm»,
- «Супер-фарм»,
- «Мерусар и К»,
- «Алмерек»,
- «Комбинат Фараб» т.с.с.

Dolce-Pharm кәсіпорындарының фармацевтикалық өндірістік-коммерциялық бірлестігі – қазіргі уақытта Қазақстан Республикасында

медициналық мақсаттағы бұйымдар өндірісінің ірі өндірушісі болып табылады. Өндіріс орны ең алғаш 1998 жылы, Алматы облысының Іле ауданы, Ынтымақ кенті, құрылған [14].

Компания бір рет қолданылатын медициналық құрылғылардың, кәсіби шығын материалдардың, бір рет қолданылатын киім-кешектердің (маскалар, бахилдер және т.б.), дәрілік заттардың (№ 10 "Ультра Адсорб" 0,25 белсендірілген көмір таблеткалары) ең ірі қазақстандық өндірушісі болып табылады. Бірлестік Қазақстан Республикасы емдеу мекемелерінің сұраныстарын қамтамасыз етеді, Орталық Азия және ТМД елдері үшін экспортқа бағытталған СКФ- пен ұзақ мерзімді келісім- шарт бойынша МБ және ДЗ тасымалдауға мемлекеттік тапсырыстар орындайды [15].

Қазіргі таңда зауытта 400-ге жуық адам жұмыс жасайды. Медициналық бұйымдардың 200-ге жуық түрі шығарылады. Компанияда өндірілетін өнімдер Еуропалық тауарларға қойылатын ISO 13485 стандарттарына сәйкес жасалады. Компания өз елімізді ғана емес, сонымен қоса алыс-жақын шет ел, яғни, Өзбекстан, Ауғаныстан, Тәжікістан, Өзербайжан сынды елдерді өз өнімдерімен қамтамасыздандырып отыр.

«Суперфарм» ЖШС 2011 жылы Жамбыл облысы, Айша бибі елді-мекенінде құрылған. Бұл мата емес негізде бір рет қолданылатын медициналық киім мен іш киім шығаратын фармацевтикалық зауыт. Зауыт ИСО 13485:2003 халықаралық стандартының талаптарын ескере отырып салынған және жабдықталған. Зауытты жобалау және салу кезінде Германия, Польша, Италия, Түркия, Ресей және Қытайдың жетекші өндірушілерінің соңғы үлгідегі заманауи жабдықтары орнатылды [16].

«Мерусар и К» ЖШС компаниясы Қазақстанның солтүстік аумағындағы Павлодар қаласында 2009 жылдың шілдесінен бастап бір реттік медициналық киім мен операциялық киімнің отандық өндірушісі болып табылады. Қазіргі уақытта медицина мен косметологияға арналған стерильді және стерильді емес жиынтықтардың кең ассортиментін шығарады. Медициналық жабдықтарды, құрал-саймандарды, тігіс және шығыс материалдарын, сондай-ақ әлемдік және ресейлік жетекші өндірушілердің үрлі медициналық бұйымдар мен дезинфекциялық құралдарды көтерме-бөлшек саудада өткізумен айналысады. Жұмыс барысында ISO сериялы халықаралық стандарттар негізінде әзірленген сапа менеджменті жүйесін пайдаланады [17].

«Алмерек» ЖШС – 2003 жылы құрылған және медициналық бұйымдарды өндіру және көтерме/бөлшек саудада сатуға мамандандырылған отандық фармацевтикалық компания. Шығарылатын өнім Қазақстан Республикасы аумағында тіркелген 60 бұйымнан тұрады. Өндіріс ISO 13485: 2003 халықаралық стандарты бойынша сертификатталған [18].

«Комбинат Фараб» ЖШС - 2004 жылдың желтоқсанында құрылған жас, қарқынды дамып келе жатқан компания. Бұл ТМД-дағы бірінші және Қазақстан Республикасында 100% мақтадан гигиеналық және косметикалық өнім шығарумен айналысатын өндірістің толық циклінің жалғыз заманауи индустриялық кешені. Өндіріс орны Қазақстанның тарихи жерлерінің бірі, еліміздің оңтүстігінде Түркістан қаласында орналасқан. Өндірістік желі ағылшын, неміс, итальян, жапон және Оңтүстік Корея өндірісінің заманауи технологиялық жабдықтарымен жабдықталған. Кешеннің жиынтық өнімділігі 1800 тонна дайын өнімді құрайды.

5. Медициналық бұйымдардың әлемдік нарығы

Медициналық бұйымдардың әлемдік нарығы қарқынды түрде дамып келе жатқан салалардың бірі болып табылады. Денсаулық сақтау саласындағы басқару көптеген елдерде аса талқыланатын мәселелердің бірі болып табылады. Денсаулық сақтаудың жұмыс істеп тұрған жүйесін құру және реттеу қиын, бұл көптеген тараптардың мемлекеттік және жеке секторлардағы ынтымақтастығын талап етеді. Медициналық жабдыққа деген сұраныс осы саладағы мемлекеттің саясатына, сондай-ақ салауатты өмір салтының ережелері мен нормаларын сақтауға мүмкіндігі мен дайындығына тікелей байланысты [19].

Осы нарыққа әсер ететін басты факторлар:

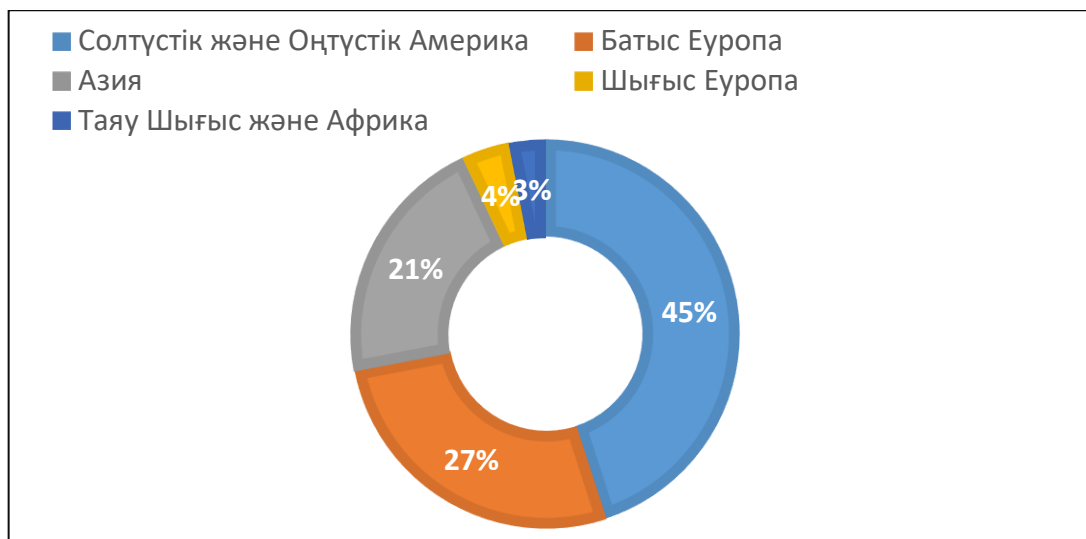
1. *Демографиялық фактор.* Халықтың қартаю процесі, өмір сүру ұзақтығының жалпы әлемдік ұлғаюы медициналық өнеркәсіптің дамуына әсер етеді.

2. *Экономикалық фактор.* Мемлекеттік және жеке меншік медициналық мекемелерді қаржыландыру елдегі экономикалық жағдайға тікелей байланысты, ал бүкіл әлем бойынша денсаулық сақтау қызметтерінің құнын ұлғайту олардың қол жетімділігін төмендетуді жалғастыруда.

3. *Әлеуметтік-экономикалық фактор.* Халықтың өмір сүру деңгейі, аурушандықтың өсуі дамыған және дамушы елдердегі медициналық қызметтерге сұранысты тудырады. Ауыр ауруларды емдеудің жоғары құны мемлекеттік органдардың аурулардың алдын алу мен анықтауға көбірек көңіл бөлуі тиіс.

4. *Ғылыми-техникалық прогресс факторы.* Медицинада және деректерді басқаруда технологияларды дамыту диагностика мен емдеудің инновациялық әдістерін дамытуға және таратуға ықпал етеді.

Қазіргі уақытта нарықтың өсу қарқыны шамамен екі пайызды құрайды. Медициналық жабдықтардың әлемдік нарығының көлемі шамамен 350 миллиард АҚШ долларын құрайды. Нарықтың басым бөлігі Германия, Қытай, Италия, Жапония және Америка Құрама Штаттары сияқты өнеркәсіп орталықтарына тең келеді. Көлемі бойынша ең ірі нарық американдық медициналық бұйым нарығы болып табылады, осы сегменттің даму қарқыны жалпы әлемдік деңгейге жақын, келесі көлемі бойынша Еуропа аймағының нарығы, ал ең жылдам, қарқынды дамушы – Азия-Тынық мұхиты аймағының нарығы болып табылады (5-сурет) [20].

Сурет 5 – Медициналық бұйымның әлемдік нарығының құрылымы

2013 жылы зертханалық диагностика, офтальмология, ортопедия және кардиоваскулярлық хирургияға арналған медициналық жабдықтардың сегменттері жоғары болды. Ең жоғары өсім неврологиядағы, медицинадағы IT, есту және сөйлеу функцияларын қалпына келтіру, сондай-ақ ортопедиядағы медициналық бұйымдардың саудасын көрсетті.

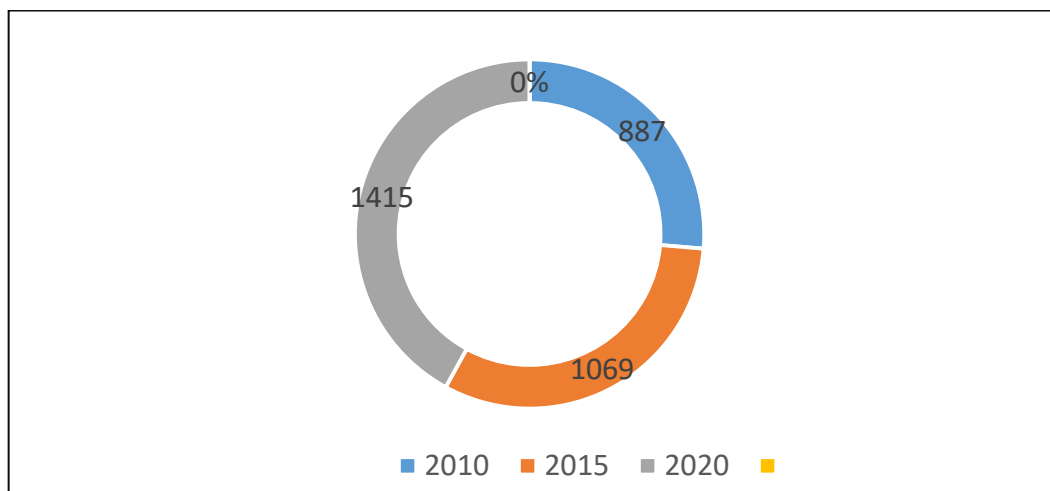
Қазіргі уақытта соңғы тұтынушылар арасында электрондық диагностикалық жабдықтар аса сұранысқа ие, медициналық жабдықтардың басқа түрлеріне және медициналық бұйымдарға сұраныс бойынша бөлінеді (6-сурет) [21].

Сурет 6 – Медициналық жабдықтар мен медициналық бұйымдарға сұраныс көрсеткіші

Сапаның негізгі индикаторлары елдегі денсаулық сақтау жүйесі медицинаға жұмсалатын жеке және мемлекеттік шығыстардың жиынтығы және жан басына шаққандағы жалпы шығын көрсеткіші болып табылады. Төменде денсаулық сақтауға 2010, 2015 арналған әлемдік шығыстар жөніндегі

деректермен диаграмма және 2020 жылға арналған болжамды мән берілген. Бұл статистика медицинаның барлық салалары бойынша барлық елдердің шығындарын көрсетеді, сондай-ақ медициналық жабдықтар мен медициналық мақсаттағы бұйымдарға жұмсалған шығындардан басқа фармацевтикалық өнеркәсіп бойынша деректер де енеді. 2010 жылы медицинаға жұмсалатын шығыстардың жалпы сомасы 887 млрд. АҚШ долларын құраса, 2020 жылға дейін медициналық нарық 1,4 триллион АҚШ долларына дейін өседі деп есептеледі (7-сурет) [22].

Сурет 7 – Денсаулық сақтауға арналған әлемдік шығыстар

Бұл көрсеткішті жекелеген елдерге қатысты да қарауға болады. Кестеде Дүниежүзілік Банктің 2013 жылғы статистикасы көрсетілген [23].

Кесте 1 – Денсаулық сақтауға әлем елдері бойынша шығындар

Елдер	Жалпы денсаулық сақтауға арналған шығыстар (пайыздық көлемде, %)	Денсаулық сақтауға арналған шығыстар (ағымдағы доллармен \$)
АҚШ	17,1	9146
Германия	11,3	5006
Италия	9,1	3155
Қытай	5,6	367
Жапония	10,3	3966
Ресей Федерациясы	6,5	957
Норвегия	9,6	9715

6. Ресей федерациясының медициналық бұйымдар нарығы

2018 жылдың сәуір айындағы мәліметтер бойынша, Ресейде 400-ге жуық кәсіпорын медициналық бұйымдар өндірумен айналысады.

Елде жан басына шаққанда жылына 33\$ медициналық бұйымдар өндіріледі. Салыстыру үшін, Қазақстанда бұл көрсеткіш 80\$, Испанияда – 145\$, Германияда – 290\$, АҚШ-та – 550\$ құрайды.

Ресей медициналық бұйымдар нарығының көлемі 2018 жылы 280,9 млрд рубльге жетті, бұл 2014 жылмен салыстырғанда бір жарым есе көп [24].

Бұл туралы Есеп палатасы жүргізген Денсаулық сақтау үшін өнім саласын мемлекеттік қолдау шаралары аудитінің нәтижелері куәландырады.

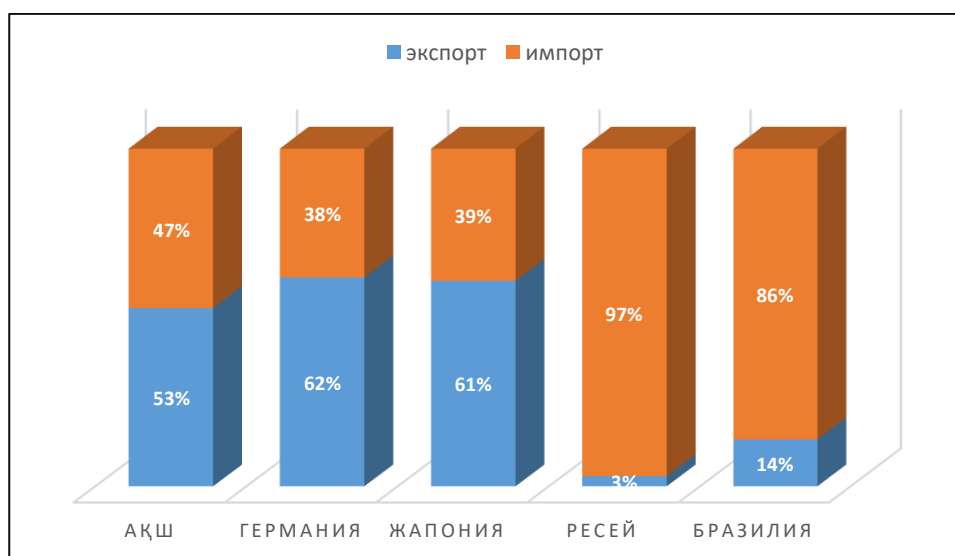
2018 жылы отандық өндірушілерге медициналық бұйымдардың мемлекеттік сатып алуының 24,3% - ы тиесілі. 2014-2018 жылдары медициналық өнеркәсіпті қолдауға арналған бюджет шығындары 21 млрд рубльден асып, 2,8 млрд рубльден астам саланы дамытуға өнеркәсіпті дамыту қоры бағыттады [25].

Сурет 8 – 2016 жыл бойынша Ресей медициналық бұйымдар нарығының құрылымы

Медициналық техниканың әлемдік нарығының өсуі 2015 жылдан 2020 жылға дейін жыл сайын орташа 5,5% қарқынмен 429 млрд долларға дейін өседі деп күтілуде. Қазіргі уақытта әлемдегі медициналық техника нарығы 344 млрд долларға бағалануда. Ресей әлемдік нарықтың 2% ғана алады. Нарықтың дамуына медициналық техникада (оптика, лазерлер және т.б.) қолдануға болатын технологиялардың дамуы үлкен әсер етеді, бұл ретте технологиялардың басым бөлігін нақты ОПК кәсіпорындары жүргізеді [26].

Ресейде медициналық бұйымдар мен жабдықтарға деген сұраныс негізінен импорттық өнім есебінен қанағаттандырылады. Шетелдік өндірушілердің үлесіне Ресей нарығы көлемінің 83% келеді, бұл 176 млрд рубльден астам. Жақын арада Ресей өнеркәсібінің артта қалуын жою жаңа өндірістерді ұйымдастырудың маңызды шығындары мен техникалық күрделілігіне байланысты мүмкін болмай отыр. Бар алшақтықты тек мемлекеттік саясат шаралары және медициналық жабдықтарды әзірлеушілер мен өндірушілердің құрылымдық-функционалдық өзін-өзі ұйымдастыру нақты іске асырылған жағдайда ғана еңсеруге болады. Нарықтағы негізгі ойыншылар осы саладағы экспорттың басым болуына ұмтылады. АҚШ-та медициналық жабдықтар өндірісі бұл тұрақты өсу қарқыны бар өте серпінді, тұрақты дамып келе жатқан сала. Америкалық өндірушілер медициналық жабдықтардың әлемдік нарығының шамамен 40%-ын алады. Сонымен қатар, АҚШ осы өнімнің ірі тұтынушысы бола отырып, әлемде шығарылатын медициналық жабдықтардың 37%-ын сатып алады. Медициналық техниканы өткізудің басқа ірі нарықтары Жапония, ЕуроОдақ және Канада болып табылады. Жаңа жоғары сапалы медициналық техника мен технологияға деген тұрақты сұраныс жыл сайынғы айналымы 138 миллиард АҚШ долларына бағаланатын медициналық жабдықтардың жаһандық индустриясының туындауына әкелді (9-сурет) [27].

Сурет 9 – медициналық жабдықтар мен медициналық бұйымдардың экспорты мен импортының арақатынасы

2016 жылы мемлекеттік және муниципалдық мұқтаждықтар үшін медициналық бұйымдарды сатып алу үлесі нарықтың жалпы көлемінің 72%-ын немесе 194 млрд руб. құрады, ал жеке сектордағы тұтыну – 28%, немесе 75,5 млрд руб. Экспорт үлесінің айтарлықтай артқанын атап өткен жөн, оның көлемі 13%-ға өсті. 2016 жылдың қорытындысы бойынша медициналық бұйымдарды мемлекеттік сатып алу нарығының ең ірі сегменттері in-vitro-диагностика, диагностикалық визуализация және жалпы хирургия мен эндоскопияға арналған медициналық бұйымдар болды. Бұл сегменттердің

жалпы үлесі 2016жылы жасалған барлық мемлекеттік келісімшарттардың жалпы көлемінің 44%-ын құрады.

Жеке секторда (үйде пайдалануға және жеке медициналық мекемелерде қолдануға арналған медициналық бұйымдар) тұтынудың шамамен 70% in-vitro-диагностика, оңалту және қалпына келтіру медицинасы, стоматология, сондай-ақ офтальмология сияқты сегменттерге келеді. In-vitro диагностикасына арналған медициналық бұйымдар жеке сектордағы тұтынудың жалпы көлемінің шамамен 22%-ын алады. Айта кету керек, қазірдің өзінде жеке зертханалар әртүрлі сараптамалық бағалаулар бойынша барлық талдаулардың 35-50%-ына дейін жүргізеді. Оңалту және қалпына келтіру медицинасына арналған медициналық бұйымдар жеке тұтынудың 18%-ын құрайды. Негізгі көлем физиотерапиялық аппараттарға, мүгедектерді оңалтудың техникалық құралдарына (кресло-арбалар, компрессиялық іш киім ортездері және т.б.) келеді.

Стоматологияға арналған медициналық бұйымдарға жеке тұтынудың шамамен 16% келеді. Бұл сегментте жеке тұтыну үлесі мемлекеттік емес стоматологиялық клиникалардың тұрақты дамуы есебінен 80%-ға жақындап келеді.

Кесте 2 – 2016 жылғы ресейлік медициналық бұйымдар нарығының негізгі көрсеткіштері

2016 жылғы ресейлік медициналық бұйымдар нарығының негізгі көрсеткіштері		
1	2	3
Көрсеткіштер	2016	2016
	млрд руб.	%
МБ жалпы тұтынуы	269,4	100
Мемлекеттік секторда МБ тұтынуы	194,0	72,0
Жеке сектордағы МБ тұтынуы	75,4	28,0
МБ жалпы тұтынуы	269,4	100
Импорттық өнім	231	85,8
Ресейлік өнім	38,4	14,2
Ресей өндірісі	41,8	100

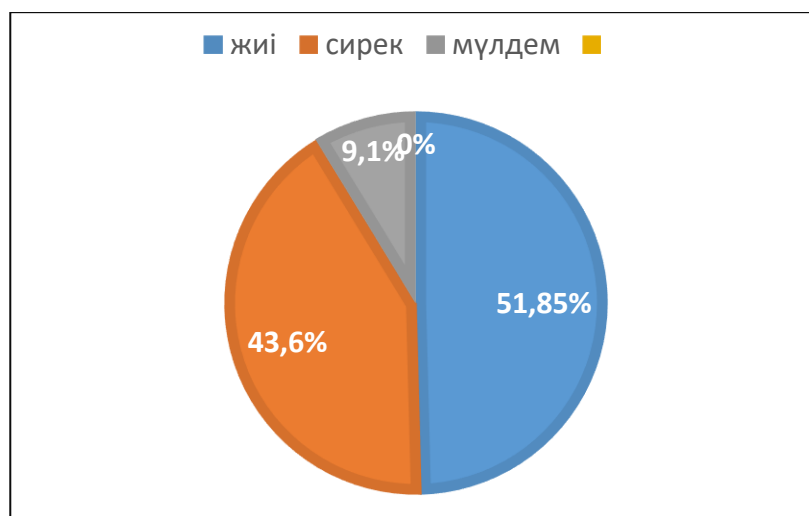
Ішкі нарыққа жеткізу	38,4	91,9
Экспортқа жеткізу	3,4	8,1

Офтальмологияға арналған медициналық бұйымдардың үлесі жеке секторда медициналық бұйымдарды жалпы тұтынудың 13% деңгейінде тұр. Бұл көрсеткіш-байланыс линзалары нарығының өсуінің туындысы. Сондай-ақ жеке тұтынуға халықтың үйде пайдаланылатын медициналық және гигиеналық бұйымдарды (тонометрлер, глюкометрлер, таңу материалдары) сатып алуына елеулі үлес қосады [28].

ЕЭС елдерінің медициналық бұйымдар мен медициналық техника нарығының көлемі бірыңғай нарықтың 17 млрд \$, 80-85% құрайды, соның 14,7 миллиард \$ Ресейге тиесілі. 7% - 1,3 млрд \$ үлесін Қазақстан алады. 5% – 0,8 млрд \$ Беларусьте. Қырғызстан үлесі – 2%-0,3 \$ миллиардты құраса, Армения үлесіне – 1% –0,1 млрд \$ шақ келеді. БЭЖ-ге мүше мемлекеттердің жиынтық ІЖӨ - 1,5 трлн \$. ЕАЭО елдерінің ІЖӨ деңгейі бойынша-жетекші әлемдік экономикалар рейтингінде бесінші орында.

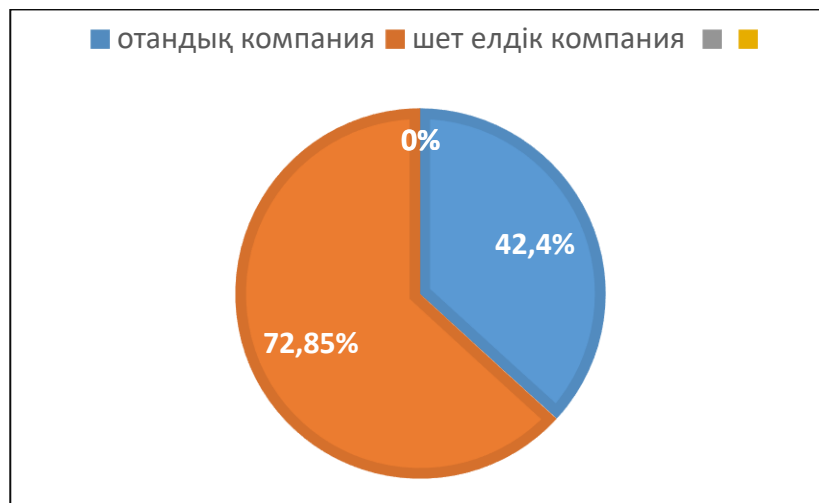
7. Тұтынушылар мен фармацевтикалық қызметкерлерге жүргізілген сауалнама нәтижелері

Ғылыми зерттеу жұмысы барысында тұтынушылар мен фармацевтикалық мамандар арасында қазақ және орыс тілдерінде сауалнама жүргізілген болатын. Сол жүргізілген сауалнама нәтижелері бойынша жиналған ақпараттар негізінде эксперттік қорытынды жасалды. Тұтынушыларға жүргізілген сауалнама нәтижесі бойынша тұтынушылар немесе пациенттер медициналық бұйымдарды жиі қолданатындығын көрсетіп отыр (10-сурет).

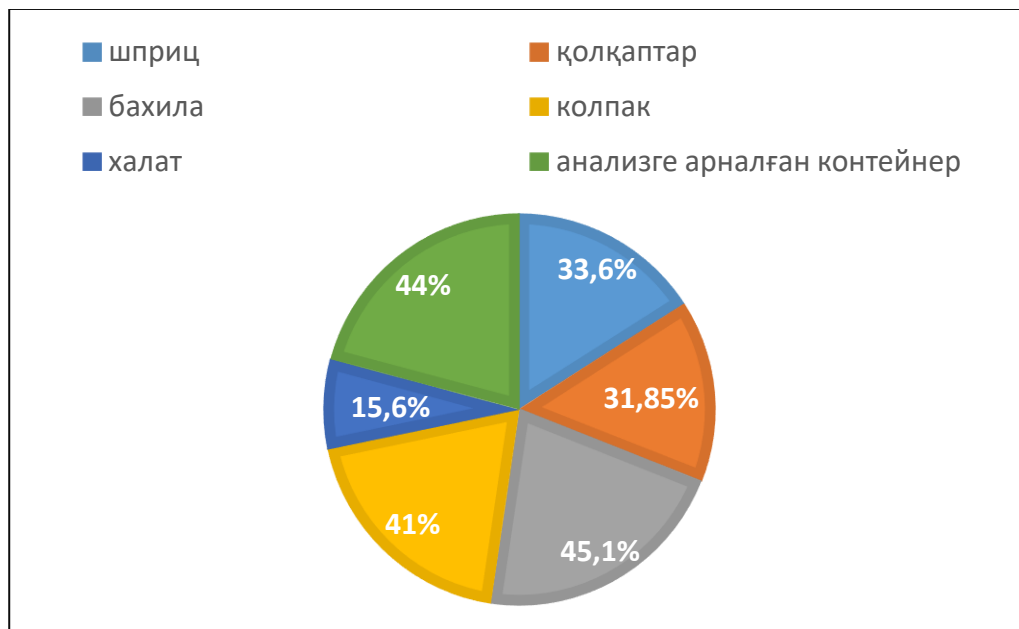
Сурет 10 – Тұтынушылардың медициналық бұйымдарды қолдану жиілігі

Осы орайда тұтынушылар жиі қолданатын медициналық бұйымдардың басым бөлігі шет ел өндірушілерінің өнімі болып табылады (11-сурет).

Сурет 11 – Тұтынушылар сұранысына ие компания өнімдері

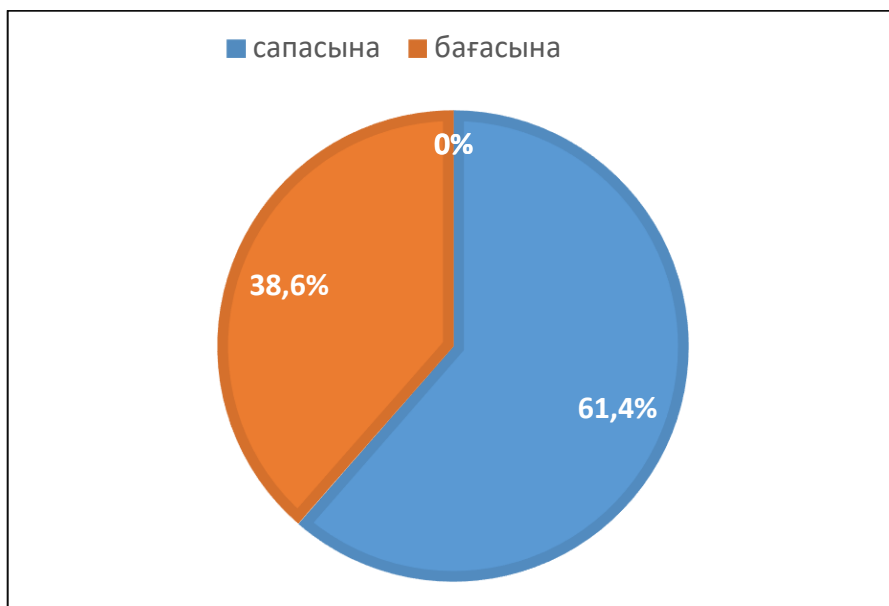
Медициналық бұйымдар адам денсаулығын жақсартуға, күтуге диагностикалау шараларын жүргізуге, жалпы адам саулығын қамтамасыз ету мен медицина саласының ажырамас бір бөлігі екендігін білеміз. Осы орайда тұрғындардың жиі қолданатын, яғни сұранысқа ие МБ-дар, ол – қолғаптар, бахила, анализге арналған контейнер т.с.с.(12-сурет).

Сурет 12 – Тұтынушылар жиі қолданатын МБ түрлері

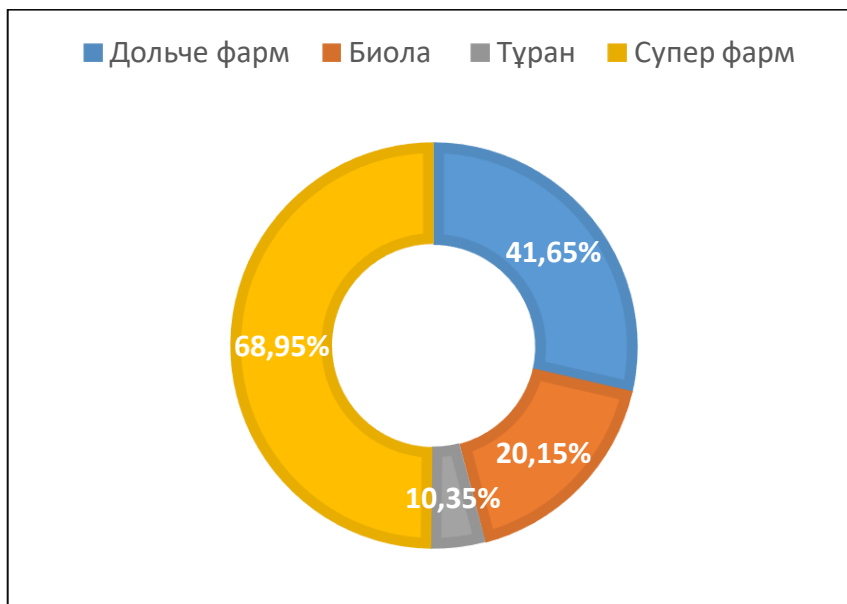
Сондай-ақ медициналық өнімдерді сатып алыр алдында, қолданарда

тұтынушылар тарапы бірқатар факторларға көңіл аударады. Соған қарай өздеріне қажетті өнімге таңдау жасайды (13-сурет).

Сурет 13 – Тұтынушылар өнім таңдауда көңіл аударатын фактор

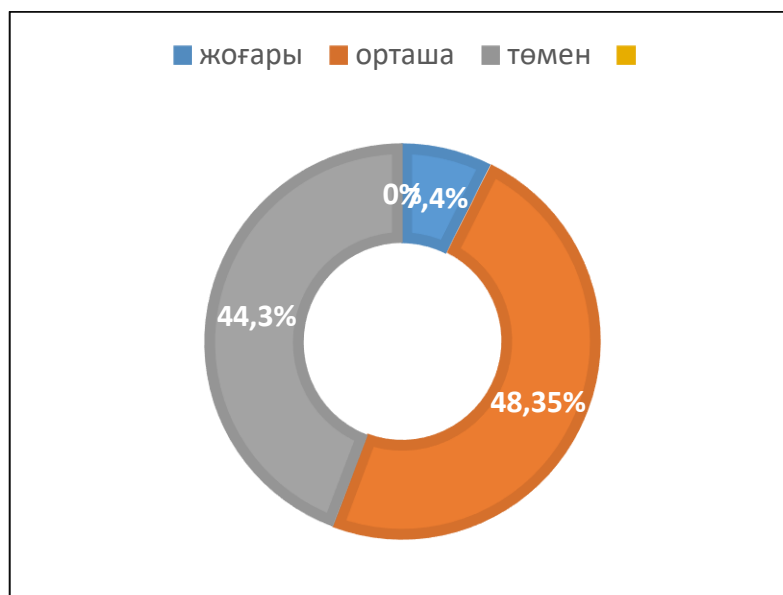
Атап өткеніміздей Қазақстан аумағында медициналық бұйымдар өндірісімен айналысаты кәсіпорын саны көп емес. Соған қарамастан тұтынушылар тарапынан сұранысқа ие, көп қолданылатын отандық кәсіпорын өнімдері де аз емес. Олар Дольче фарм компаниясы, Биола, Тұран және Супер фарм медициналық бұйымдар өндіруші бірқатар алдыңғы қатарлы кәсіпорындар (14-сурет).

Сурет 14 – Тұтынушылар сұранысына ие отандық кәсіпорындар

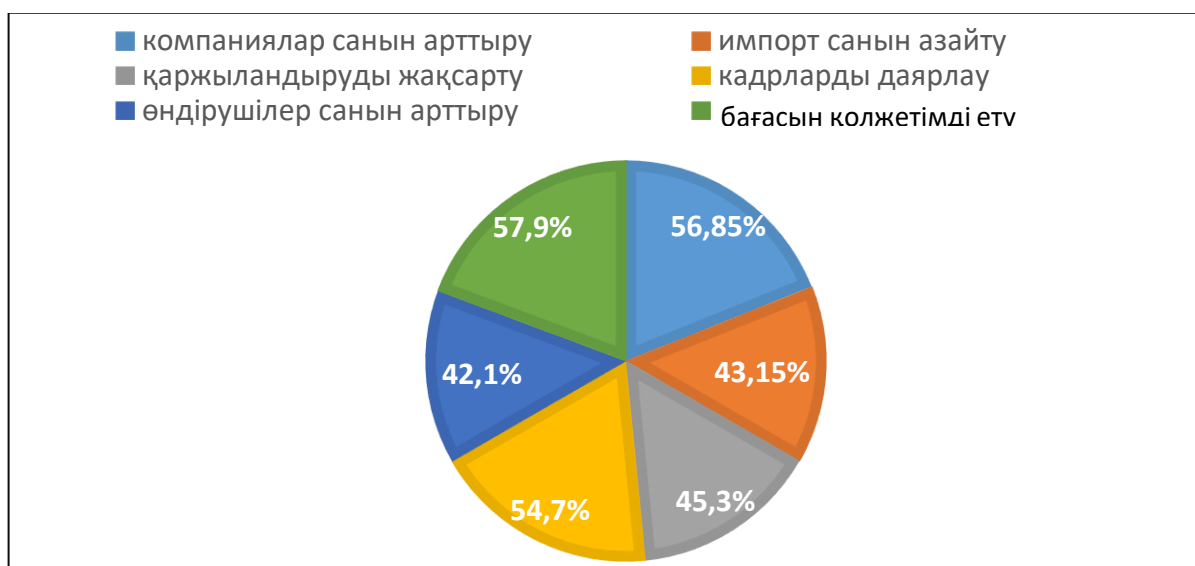
Тұтынушылар Қазақстан аумағындағы медициналық бұйымдар өндіруші кәсіпорындар өнімін тұтынатынына сауалнама нәтижесіндегі көрсеткіштер

дәлел болып отыр. Бірақ, толыққанды тек қана отандық өнімді қолдануға кәсіпорындардың тұтынушылар сұранысын қанағаттандыруға мүмкіндіктерінің жетпейтіндігін де жасырған жоқ (15-сурет).

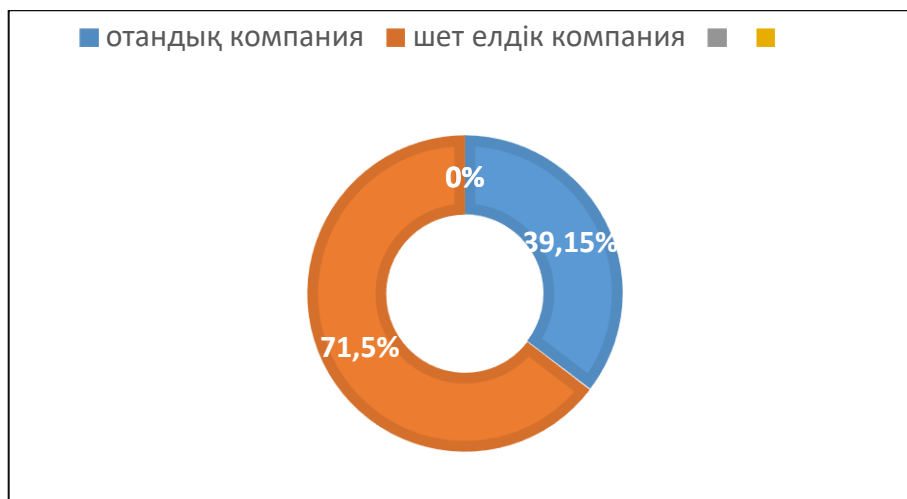
Сурет 15 - Отандық өндірушілердің ҚР аумағын өніммен қамтамасыз ету көрсеткіші

Жоғарыда аталып өткен мәселелерді шешу жолдары ретінде тұтынушыларға жүргізілген сауалнама нәтижесі бойынша бірқатар шаралардың іске асырылуы керектігін байқаймыз (16-сурет).

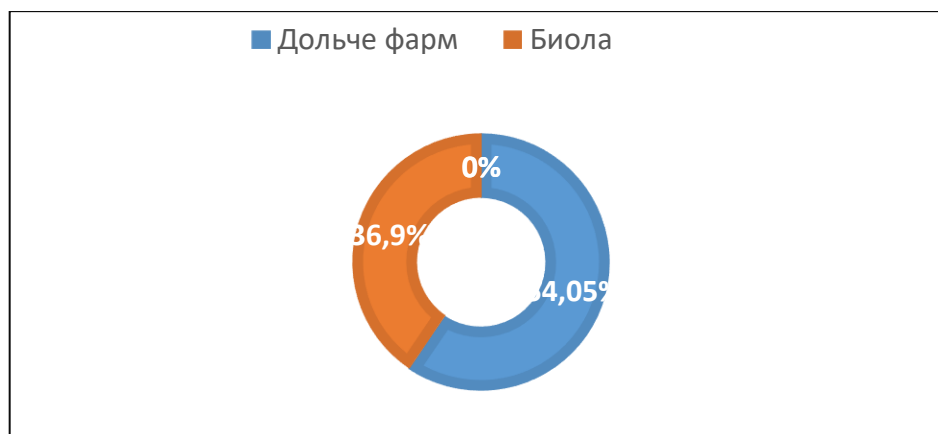
Сурет 16 – отандық компаниялар жағдайын жақсарту мақсатында іске асырылуы қажет шаралар

Сонымен қатар, жоғарыда айта өткендей фармацевтикалық қызметкерлерге жүргізілген сауалнама нәтижесі бойынша қызмет ететін орында сатылымға көп мөлшерде шет ел өнімдерін қолданатыны байқалады (17-сурет)

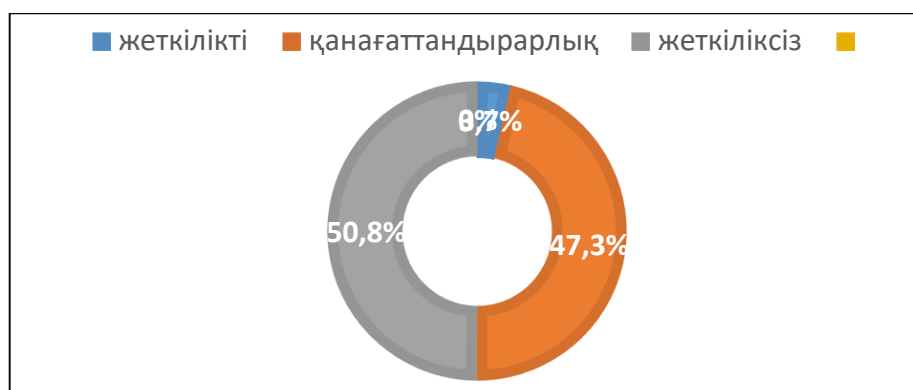
Сурет 17 – Дәріханаларда сатылымда жиі кездесетін компания өнімдері

Сол себепті, дәріханаларда сатылымда және тұтынушылар тарапынан тек шет елдік өнімдерге сұраныс көпте деген сауал болуы мүмкін. Бірақ та бұндай пікірдің қалыптасуын фармацевтикалық мамандарға жүргізілген сауалнама нәтижесіндегі, тұтынушылар тарапынан отандық кәсіпорын өнімдеріне де сұраныстың жоғары екендігі қуантады (18-сурет).

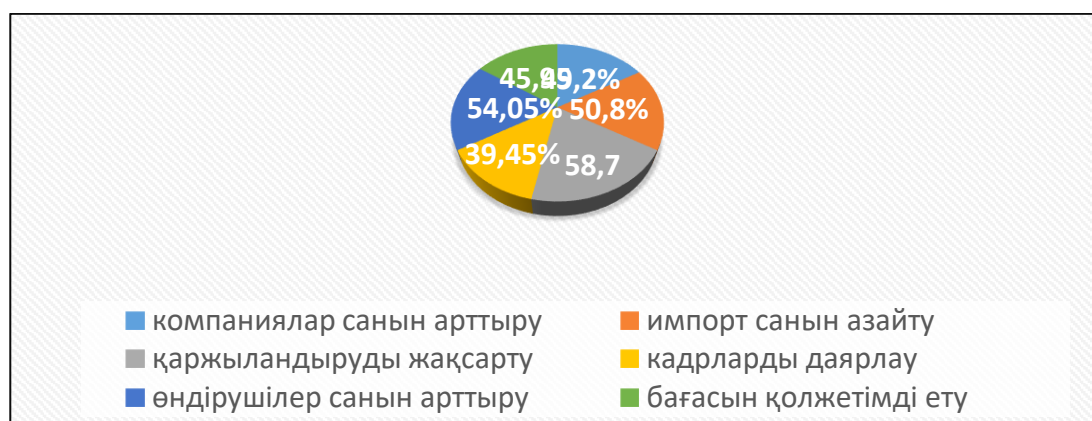
Сурет 18 – Сатылымы жоғары отандық кәсіпорын өнімдері

Осыған орай елімізде медициналық бұйымдар тұтынушыларын отандық өніммен қаншалықты қантамасыз ете аламыз деген ой туындайды. Зерттеу нәтижелеріне сүйенсек Қазақстан Республикасының медициналық бұйымдар нарығының әлі де болса импортқа тәуелді екендігін байқаймыз (19-сурет).

Сурет 19 – Отандық өндірушілердің МБ халықты қамтамасыз ету көрсеткіші

Сонымен бұл мәселені, яғни импортқа тәуелділікті төмендету үшін, медициналық бұйымдар өндірісімен айналысушы отандық өндірушілердің жағдайын жақсарту, өнімділігін арттыру мақсатында бірқатар істер жасалу қажеттігін көре аламыз (20-сурет).

Сурет 20 – Отандық өнім сатылымын арттыру көрсеткішін шешу шаралары

8. Swot талдау нәтижесі

Ғылыми зерттеу жұмысы барысында тұрғындар мен фармацевтикалық мамандарға сауалнама өткізумен қатар зерттеу жұмысы бойынша жинақталған ақпараттарды, мәліметтерді талдай отырып, swot анализ жасалды. Анализ қорытындыларын Қазақстан аумағында медициналық бұйым өндірісімен айналысатын отандық кәсіпорындардың хал ақуалын зерттей отырып, жақсы және жағымсыз жақтарын, мүмкіндіктері мен қатерлерін кестеге жазып келтірген болатынбыз.

Кесте 3 – Swot талдау нәтижелері

Жағымды жақтары (<i>Strengths</i>)	Жағымсыз жақтары (<i>Weaknesses</i>)
1	2

➤ медициналық бұйымдар өндіруші кәсіпорындар санының артуы; ➤ тұрғындарды қолжетімді әрі сапалы өніммен қамтамасыз етуі; ➤ отандық медициналық бұйымдарға сұраныс артуы; ➤ өнеркәсіптердің жаңа жетілдірілген технологиялармен жұмыс жасауы.	➤ білікті мамандардың аздығы; ➤ медициналық бұйымдар өндіруші кәсіпорындардың технологиялармен жұмыс жасау бейімділігінің төмендігі; ➤ ҚР-дағы МБ өндіруші кәсіпорындар жөніндегі ақпарат тапшылығы;
Мүмкіндіктері (<i>Opportunities</i>)	Қатерлері (<i>Threats</i>)
➤ Отандық медициналық бұйымдар санын арттыру; ➤ Өнеркәсіптің өнімділігін арттыру; ➤ ҚР медициналық бұйымдар нарығын дамыту; ➤ Ел аумағында медициналық бұйым өндіруші жаңа кәсіпорындар санын көбейту; ➤ Отандық медициналық бұйымдар экспортын жоғарылату; ➤ Еліміздің импортқа тәуелділігін төмендету; ➤ Кадрлар санын арттыру. ➤ Медициналық бұйымдар нарығының дамуы.	➤ Көтерме және бөлшек саудада өнім құнының төмендеуі; ➤ Өндірілетін медициналық бұйым сапасының нашарлауы; ➤ Шет елдік кәсіпорындар тарапынан бәсекелестіктің артуы; ➤ Мамандар санының жетіспеушілігі; ➤ Жаңа инновациялық технологиялармен жұмыс жасау қабілетінің төмендігі.

Жоғарыда көрсетілгендей, сауалнама нәтижесі бойынша тұтынушылар, шамамен есептегенде, 75% шет ел компанияларының өнімдерін қолданады. Және көп жағдайда өнімнің сапасына көңіл аударатындығын, сонымен қатар өндіруші жөніндегі ақпаратқа сирек қызығушылық танытандығын байқауға болады. Ал, фармацевтикалық мамандардың жауаптарына назар салсақ, 65% көлемінде шет елдік өндірушілер өнімі сатылымда екенін байқауға болады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Диссертациялық ғылыми зерттеу жүргізу барысында қойылған міндеттер орындалуда.

1. Ғылыми зерттеу жұмысының қойылған бірінші міндеті бойынша медициналық бұйымдар әлемдік нарығы мен Қазақстан Республикасындағы нарығына зерттеу жүргізілді. Зерттеуге сәйкес маркетингтік талдау жұмыстары жүргізілді;

2. Қойылған екінші міндеті бойынша Қазақстан аумағындағы медициналық бұйымдарды өндірісімен айналысатын кәсіпорындар жөнінде толық мәліметер қарастырылып, медициналық бұйым өндіретін кәсіпорынның бәсекелестік ұстанымдары талданды;

3. Зерттеу жұмысының бекітілген үшінші міндеті бойынша Қазақстан Республикасындағы медициналық бұйымдарының импорты мен экспортына зерттеу жүргізілді;

Ғылыми зерттеу жұмысы бойынша жүргізілген талдау нәтижелеріне сүйенсек 2016-2019 жылғы өткізілген өнім көлемінің ақшалай және сандық көрсеткішінің төмендеуі байқалады. 2016 жылы нарықтың ақшалай көлемі 3,73 млрд. теңгені құраса, 2019 жылы 3,6 млрд теңгені құрады. Қазақстан Республикасының фармацевтикалық нарығында медициналық бұйымдар үлесі 424 – 8,7% - ын құрай отырып, үшінші орында. Алдыңғы орындарда 793 медициналық бұйымдар – 15,13%-ға ие болса, 11,7%-ын 750 медициналық бұйым тіркелуі бойынша АҚШ пен Германия елдері алып отыр. Сонымен қатар, ғылыми зерттеу жұмысы барысында жүргізілген сауалнама нәтижесі бойынша 75-80% шет елдік өнімдерді қолданатымыз дәлелдеп отыр. Бұл көрсеткіш Қазақстан Республикасының әлі де болсын шет ел өніміне, яғни импортқа тәуелді екендігінің дәлелі. Сол себепті, Қазақстан азаматтарын сапалы және қол жетімді медициналық бұйымдармен қамтамасыз ету үшін ассортименттегі үлесті арттыру және өнеркәсіптік фармацевтикалық өнеркәсіпті дамыту қажеттілігін көрсетеді.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТ КӨЗДЕРІ

- 1 ГОСТ 31508-2012. Изделия медицинские «Классификация в зависимости от потенциального риска применения». – 2012.
- 2 Ляпунова Н.А., Загория В.А., Георгиевского В.П., и др. Надлежащая производственная практика лекарственных средств. Активные фармацевтические ингредиенты. Готовые лекарственные средства. Руководства по качеству. – К.: МОРИОН, 2011. – С 332-335.
- 3 Романова С. Медицинские изделия: состояние производства, прогнозы, перспективы. / С. Романова // Ремедиум. – 2009. №5. – С.62-68.
- 4 Омеляновский В.В. Основные отличия медицинских изделий от лекарственных препаратов и особенности их исследования // Медицинские технологии. – М., 2013.
- 5 Леонов Б.И., Блинов Н.Н., Зиниченко В.Я., и др. Проблемы создания единой номенклатуры медицинских изделий / Б.И. Леонов, Н.Н. Блинов, В.Я. Зиниченко, С.В. Новиков. // Медицинская техника – научно-технический журнал. – 2009. – №4. – С. 33-35.
- 6 Афанасьева Т.Г., Плотникова Т.А. Исследование ассортимента медицинских изделий, применяемых в современной терапии хронических ран во влажной среде. // Фармация будущего. – 2017. – С.35-39.
- 7 Ляпунова Н.А., Загория В.А., Георгиевского В.П., и др. Надлежащая производственная практика лекарственных средств. Активные фармацевтические ингредиенты. Готовые лекарственные средства. – К.: МОРИОН. – 2011. – С. 298-309.
- 8 Дятлова М.И. Перспективы и тенденции мирового рынка медицинских изделий, уровень конкурентоспособности медицинских изделий российского производства // Вестник Российского университета дружбы народов. – 2018. – №2. – С. 296-305.
- 9 Тихонова С.С. О порядке оценки соответствия медицинских изделий и требованиях к медицинским организациям, проводящим клинические испытания медицинских изделий // Бухучет в здравоохранении. – 2014. – №7. – С. 6-16.
- 10 Қазақстан Республикасында тіркелген дәрілік заттар мен медициналық мақсаттағы бұйымдардың қауіпсіздігі мен сапасын бағалауды жүргізу қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2014 жылғы 26 қарашадағы №269 бұйрығы. Фармация Казахстана. – 2015. – С. 4-9.
- 11 Безменова Н. Проблемы стандартизации медицинских изделий // Контроль качества продукции. – 2017. – №12. С.11-13.
- 12 Моторина М.М., Тимофеева О.В. Уголовно-правовое регулирование производства лекарственных средств и медицинских изделий. – 2017. – С. 511-517.
- 13 Государственный реестр Республики Казахстан. – [электрондық ресурсы]. – URL: https://www.ndda.kz/category/Gosudarstvennyi_reesttr.

- 14 Dolce-Pharm. – [электрондық ресурс] – URL: <https://www.dolce.kz>
- 15 TOO «Супер фарм». – [электрондық ресурс]. – URL: <https://www.gorodtaraz.kz/company/2309-too-super-pharm.html>.
- 16 Казахстанский производитель стерильной и нестерильной продукции. – [электрондық ресурс]. – URL: <http://www.merusar.kz/>.
- 17 TOO «Алмерек». – [электрондық ресурс]. – URL: https://sk-pharmacy.kz/rus/sotrudnichestvo/podderzhka_otech_proizvoditele/proizvoditeli/?cid=0&rid=771.
- 18 TOO «Комбинат Фараб». – [электрондық ресурс]. – URL: <http://www.farab.kz/>.
- 19 Шор К. Перспективы развития мировой индустрии медицинских изделий на 2017 год. Основываясь на опросе более 3000 специалистов отрасли. – [электрондық ресурс]. – URL: <https://www.emergobyul.com/resources/2018-outlook-medical-device-industry/>.
- 20 Муир Э., Кернс Э. Обзор мирового рынка 2017, прогноз до 2022 года. [электрондық ресурс]. – URL: <http://www.evaluategroup.com>.
- 21 Нифаева О.В. Оценка эффективности комплекса продвижения // Маркетинг. – 2008. – №4. – С. 119-126.
- 22 Джепсен Б. Продажи медицинских технологий достигнут 500 долларов в течение пяти лет. [электрондық ресурс]. – URL: <https://www.forbes.com/sites//2016/10/17/medical-technology-sales-to-hit500b-within-five-years/>.
- 23 Ванин А., Эстрин А. Тренды российского рынка медицинских изделий / Ремедиум Поволжья. – 2015. – №7. – С. 4-11.
- 24 Холл К. Процесс утверждения в России медицинских устройств. [электрондық ресурс]. – URL: <https://www.emergobyul.com/white-paper-russia-device-registration/>.
- 25 Миклашова Е.В. Сравнительный анализ состояния и развития рынков торговли медицинским оборудованием в России и за рубежом // Современные научные исследования и инновации. 2015. № 7.
- 26 Ванин А. М. Российский рынок медицинских изделий – [электрондық ресурс] – URL: <http://clinlab.ru/win/medmarket.htm>.
- 27 Информационно-аналитическое обеспечение службы маркетинга на предприятии. [электрондық ресурс]. – URL: <http://www.webstarstudio.com/marketing/theor/gos/43.htm>.
- 28 Майсак О. С. SWOT-анализ: объект, факторы, стратегии. Проблема поиска связей между факторами // Прикаспийский журнал: управление и высокие технологии. – 2013. – № 1 (21). – С. 151-157.